

Asia: rahoituskehyskokonaisuus (E 73/2025 vp)

Kuultava: Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra

Sitra kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä ja esittää lausuntonaan kunnioittavasti:

Yleistä

Peurustelumuistion mukaan komissio ehdottaa rahoituskehyksen merkittävää rakenteellista yksinkertaistamista ja uudistamista. Sitra pitää asiassa esitettyä Suomen kantaa perusteltuna.

Sitra haluaa lausunnossa kiinnittää huomiota erityisesti seuraaviin asioihin:

- 1) Vahvempi teknologisen suvereniteetin edistäminen.
- 2) Globaali Eurooppa-ohjelman hyödyntäminen vahvistamaan kilpailukykyä ja strategista autonomiaa.
- 3) Demokratian puolustaminen osana AgoraEU-ohjelmaa.

Monivuotinen rahoituskehys (MFF) ja kilpailukykyrahasto

Sitra pitää sekä komission ehdotusta että Suomen kantaa yleensä ottaen järkevinä ja perusteltuina. Suurempien ja koherentimpien resurssien kohdentaminen tutkimus- ja innovaatiotoimintaan on kannatettavaa ja laatu- ja perusteisuuden korostaminen järkevää. Fokusoituminen ja panostaminen murrosteknologioihin, kuten tekoälyyn, suurteho- ja kvanttilaskentaan, siruteknologioihin ja 6G:hen on kannatettavaa.

Sitra painottaisi enemmän pyrkimyksiä eurooppalaisen teknologisen suvereniteetin edistämiseksi. Eurooppalaisten teknologioiden ja palvelujen kannustaminen ja edistäminen alueilla, joissa on kriittisiä riippuvuuksia esim. yhdysvaltalaisista tai kiinalaisista teknologioista tai palveluntarjoajista, on tärkeää nopeasti muuttuvassa geopolittisessä ympäristössä. Tällaisia alueita ovat mm. pilvipalvelut ja laajasti käytössä olevat toimistosovellukset. Riippuvuuksien vähentämisen ei tarvitse tarkoittaa sitä, että parhaat ja kustannustehokkaimmat

ratkaisut hylättäisiin niiden alkuperän vuoksi tai luotaisiin kaupan esteitä, vaan että niille kehitetään laadukkaita ja luotettavia vaihtoehtoja sekä parannetaan kyvykkyyksiä vaihtoehtojen käyttöönottoon. Samalla kiritetään kilpailua ja luodaan mahdollisuuksia suomalaisille ja eurooppalaisille yhtiöille.

Sitra painottaa, että kriittisiä teknologioita tulee tarkastella yksittäisten teknologioiden sijaan laajempina ekosysteemeinä, jotka kattavat tutkimuksen ja kehityksen, osaamisen, yritystoiminnan, rahoituksen sekä markkinoille pääsyn edellytykset. Sitran Critical Digital Tech from Finland -selvityksen mukaan Suomen ja EU:n teknologinen toimintakyky rakentuu yhä vahvemmin digitaalisten avainteknologioiden ja niitä tukevien osaamis- ja innovaatioekosysteemien varaan. Taloudellisen turvallisuuden vahvistaminen edellyttää näiden elementtien yhteensovittamista siten, että kilpailukyky ja resilienssi vahvistuvat samanaikaisesti.

Sitra esittää myös, että **Suomi korostaisi omassa kannassaan tarvetta arvioida käsiteltävänä olevaa rahoituskehystä myös Euroopan unionin sisämarkkinoiden toiminnan kannalta**, koska on ilmeistä, ettei kaikkea ajateltua hyvin toimivien sisämarkkinoiden mukanaan tuomia taloudellisia hyötyjä ole onnistuttu ulosmittaamaan aiemmin.

Euroopan unionin kilpailukykyyn vaikuttaa myös runsaan lainsäädännön laatu ja erityisesti sen keskinäisriippuvuuksien ja vaikutusten arvioinnissa onnistuminen. Niin kutsutun **regulaatioteknologian (RegTech) keinoin pystyttäisiin keventämään entistä paremmin lainsäädännön aiheuttamaa hallinnollista taakkaa**.

Globaali Eurooppa

Tavoitteena on aiempaa voimakkaammin samanaikaisesti sekä edistää unionin periaatteellisia ja strategisia intressejä että kestävää kehitystä kumppanimaissa. Sitran kannattaa sitä, että Globaali Eurooppa -välinettä hyödynnetään tukemaan EU:n taloudellista turvallisuutta ja strategista autonomiaa.

AgoraEU

Sitra kiinnittää eduskunnan suuren valiokunnan huomiota siihen, että E-kirjeen liitteenä olevassa uusien rahoituskehyksiä koskevassa perusmuistiossa ei mainita investointeja ohjelmiin liittyen koulutukseen, demokratiaan ja eurooppalaisiin arvoihin. Nämä budjettivaikutukseltaan suhteellisen vähäiset ohjelmat ovat tärkeitä mm. eurooppalaisen demokratian suojelemisessa ja uudistamisessa.

Komissio ehdottaa mm. nykyisten media, kulttuuri sekä kansalaiset, tasa-arvo, oikeudet ja arvot (CERV)-ohjelman yhdistämistä sekä tämän kokonaisuuden budjetin

kasvattamista yli kaksinkertaiseksi. Sitra näkee, että näitä ohjelmia kannattaa vahvistaa.

Eurooppalaista liberaalia demokratiaa uhataan ulkoapäin. Venäjä käy hyökkäyssotaa Euroopassa ja on jo pitkään sekaantunut vaaleihin useissa EU maissa informaatiovaikuttamisella ja manipuloinnilla. Samaan aikaan eurooppalainen demokratia uhkaa rapautua ääriliikkeiden nousun vuoksi. Lisäksi sosiaalinen media on muodostunut pääasialliseksi uutislähteeksi ja julkiseksi tilaksi nuorille suomalaisille ja eurooppalaisille nuorille. Sosiaalista mediaa hallitsevien alustojen liiketoimintamalli nojaa pitkälti tunteita herättävän, kärjistävän ja polarisoivan sisällön levittämiseen mahdollisimman suurten käyttäjämäärien, aktiviteetin ja alustoilla vietetyn ajan maksimoimiseksi.

Niin kuin Euroopan komission Demokratian kilpi-aloite korostaa, rakentavan kansalaiskeskustelun ja siten demokraattisen toimijuuden vahvistaminen vaatii osallistavan demokratian työkalujen laajamittaisempaa käyttöä kaikilla hallinnon tasoilla Euroopan unionissa. Niin kutsut demokratiateknologiat (engl. Civic Tech) antavat uudenlaisia, laajamittaisia osallistumismahdollisuuksia kansalaisille ja siten täydentävät perinteisempiä muotoja kuten kansalaisaloitteita ja kansalaispaneeleita.